

CONTACT

BLAD

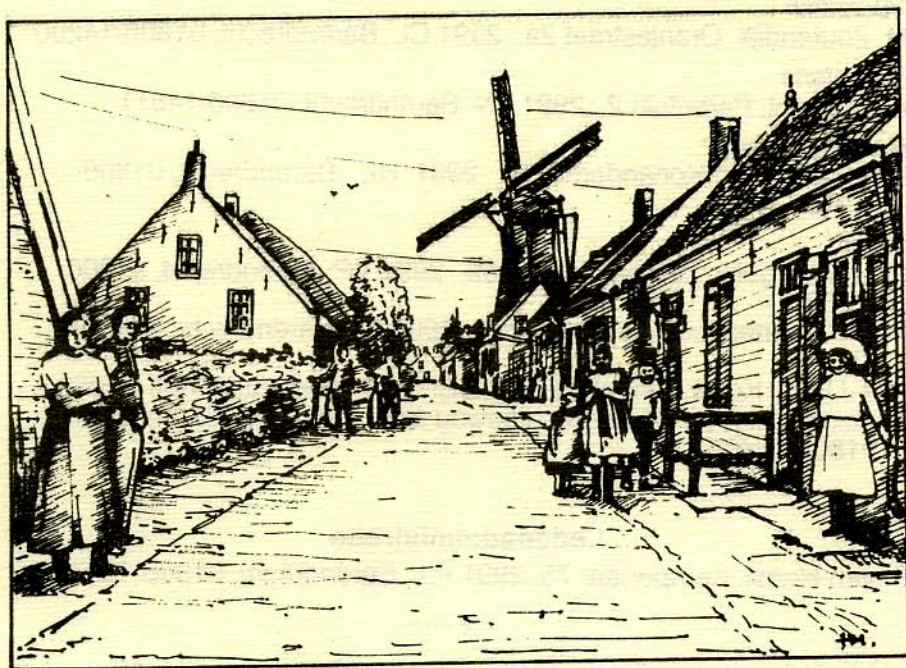
Historische Vereniging

Barendrecht

14e jaargang no. 50

maart 1992

HISTORISCHE VERENIGING BARENDRECHT

Verenigingsgebouw D' Ouwe School

Dorpsstraat 150a, 2992 BE Barendrecht

Tel. 01806 - 18142

Open: zaterdagmiddag van 14.00 - 16.00 uur voor informatie en afgifte van voorwerpen, enz.;

tijdens tentoonstellingen: woensdag- en zaterdagmiddag van 14.00 - 16.30 uur.

Bestuur

Voorzitter

M. Zoutendijk, Oranjestraat 2a, 2991 CL Barendrecht, 01806-14200

Secretaris

A. Koedoot, Perentuin 2, 2991 TN Barendrecht, 01806-14811

Penningmeester

W.A. den Otter, Korianderhof 48, 2991 HE Barendrecht, 01806-13915

Leden

P. van Bergeijk, Ziedewijdsedijk 59, 2991 VP Barendrecht, 01806-12252

W.M. Groenenboom, Voordijk 267, 2992 AL Barendrecht, 01806-12617

mw J.W.E. Kouw, Singel 32, 2992 BN Barendrecht, 01806-16059

A. Rodenburg, 2e Barendrechtseweg 398, 2992 SM Barendrecht, 01806-16407

Ledenadministratie

F. van Heest, Kempenaar 75, 2991 PJ Barendrecht, 01806-12371

Op de omslag: **Gezicht op korenmolen De Hoop aan de Dorpsstraat te Barendrecht, ca 1920;** tekening van mw H.A. Plomp-Monshouwer naar een ansichtkaart uitgegeven door W.C. van Essen

Fotocollectie HVB

INHOUDSOPGAVE

Van de bestuurstafel	2
Nieuws van de redactie	2
Nieuwe leden	4
Werkgroep Barendrecht van vroeger op ansicht en foto	4
Werkgroep Bodemonderzoek	5
Werkgroep Tentoonstellingen	8
B. Gouman, <i>"Een kind kan den wasch doen". Gebeurtenissen rondom de Velo-wasmachines</i>	10
H. Oldenhof, <i>De bijdrageplichtigen in het onderhoud van de oude grind- wegen in Barendrecht</i>	16
J.A. Crezée, <i>Chirurgische ingrepen bij patiënten thuis door de genees- kundigen van honderd jaar geleden</i>	22
H. Oldenhof, <i>Register van inschrijvingen in het oud-rechterlijk archief van West-Barendrecht en Carnisse - deel I</i>	23
H. van Herwerden, <i>Stoep; Kerkstoep.....</i>	26

**Ook thans vraagt de redactie de le-
zers om nieuwe artikelen over Ba-
rendrechts verleden.
Kopij voor het juninummer gaarne
inleveren voor 15 mei op het redac-
tie-adres.**

VAN DE BESTUURSTAFEL

Algemene Ledenvergadering

Het bestuur nodigt U uit voor de *Algemene Ledenvergadering* op

dinsdag 28 april 1992

te houden in *d' Ouwe School*, Dorpsstraat 150a (ingang Piet Heinstraat), aanvang 20.00 uur.

Dit jaar zijn de jaarstukken niet opgenomen in het Contactblad, maar worden apart verstrekt. Om de kosten te drukken wordt slechts een beperkt aantal gekopieerd. Op de Algemene Ledenvergadering zijn de jaarstukken te verkrijgen. Mocht U eerder inzage in de stukken wensen dan is het mogelijk bij de secretaris of mevrouw Kouw een exemplaar af te halen (na 15 april).

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Contactblad

Tijdens de laatste redactievergadering zijn er stemmen opgegaan om het aanzien van het Contactblad eens te veranderen.

Een suggestie was de inhoud van het blad niet zo te versnipperen over diverse onderwerpen, maar een (drie)maandelijks mededelingenblad te laten verschijnen en aan diverse onderwerpen aparte boekjes te wijden. We moeten wel beseffen, dat bij dit laatste een langere tekst aangeleverd moet worden, en we zeker dienen te zijn van een regelmatige toevloed van onderwerpen. Ook de kosten van uitvoering van het boekje moeten in beschouwing worden genomen.

Op de vergadering met de werkgroepen kwam nog de suggestie geregeld een mededelingenblad uit te geven en aan het eind van elk jaar een jaarboek met daarin alle bevindingen van de vereniging, in hoofdzaak aangeleverd door de werkgroepen.

Alvorens te beslissen over een definitieve verandering willen we ook de wensen van onze lezers laten meetellen. Misschien heeft een Uwer nog wel een ander voorstel.

Op pagina 27 vindt U een enquêteformulier met bovengenoemde

suggesties. Wilt U aankruisen waarvoor U het meeste voelt? Of Uw voorstel kenbaar maken?

Indien U tevreden bent met de huidige vorm van het Contactblad hoeft U dit niet te melden. Anders s.v.p. het enquêteformulier ingevuld retourneren aan het redactie-adres of deponeren in de rode brievenbus aan de achterzijde van d' *Ouwe School* of Singel 32.

Afscheid

Nog even verder over het Contactblad. Het is U waarschijnlijk opgevallen, dat onder de vertrouwde namen van de redactie die van mevrouw Eijkenaar is verdwenen. Zij heeft de wens te kennen gegeven te stoppen met het redactiewerk, omdat zij naast haar dagelijkse bezigheden te weinig tijd over heeft om haar bijdragen voor het Contactblad op verantwoorde wijze te kunnen leveren. Jammer voor ons blad, maar van hieraf dankt de redactie haar voor de prettige samenwerking gedurende de afgelopen jaren.

De redactie wordt op deze manier wel erg klein, te meer daar ondergetekende binnenkort ook uit de redactie wil stappen. Misschien hebben we iemand gevonden die een plaats in de redactie kan innemen, maar die wil het eerst nog even aanzien.

Wie wil er nog bij komen? S.v.p. dan een telefoontje naar een van de overgebleven redactieleden:

mw J.W.E. Kouw 01806-16059

mw H.A. Plomp-Monshouwer 01857-1923

B. Schooljan 01806-19658.

mw J.W.E. Kouw,

NIEUWE LEDEN

Aanmelding vanaf 25 oktober 1991

De volgende personen hebben zich aangemeld als lid van de Historische Vereniging Barendrecht:

Datum	Naam	Plaats
26.11.1991	M. Vogelaar	Barendrecht
28.11.1991	F.M. Kempe	Barendrecht
28.12.1991	C. Kleinjan	Barendrecht
1. 1.1992	J.I. Nootenboom	Rotterdam

Het totale aantal leden bedraagt per 21 februari 405.

F. van Heest

Werkgroep BARENDRECHT VAN VROEGER OP ANSICHT EN FOTO

Fototentoonstelling onderstreept met boekwerk

De Historische Vereniging Barendrecht heeft, met medewerking van bewoners van Barendrecht, de laatste jaren heel wat oude foto's verzameld.

Aan deze verzameling heeft de Werkgroep te Smitshoek al drie maal een tentoonstelling gewijd. Ook dit jaar bestaat het voornemen een foto tentoonstelling te organiseren, en wel *van 7 t/m 10 april a.s.* Deze tentoonstelling zal worden onderstreept met de uitgave van een fotoboek over Smitshoek.

Het eerste exemplaar van dit fotoboek, dat wordt uitgegeven door Uitgeverij Deboektant te Klaaswaal in samenwerking met Boekhandel Onnink en Antiquariaat Batavia, beide te Barendrecht, zal door oud-wethouder Jac. Rietdijk worden overhandigd aan burgemeester M.Th.

van de Wouw. Dit feestelijke gebeuren vindt plaats op de eerste dag van de tentoonstelling, 7 april om 13.30 uur.

De bijna honderd foto's voor het fotoboek, dat getiteld is *Smitshoek in vroeger tijden*, werden bijeengebracht door de Werkgroep. Daarbij heeft men niet alleen foto's geselecteerd van historische boerderijen en oude dorpsgezichten, maar is er ook gelet op de mensen die met elkaar het landelijke Smitshoek vormden aan het begin van deze eeuw. Zo zijn er in deze uitgave foto's opgenomen van o.a. de zangvereniging, het zomervoetbal van de Carnissebuurt, de scholen met het onderwijzend personeel, de meisjesverenigingen, de knapenverenigingen, zondagschool, biljartvereniging en de muziekvereniging. Verder vindt men in dit boek afbeeldingen van onder meer woningen en boerderijen aan de Koedood, uit Smitshoek, aan de Voordijk en uit de Carnissebuurt, maar ook van de Charloisse Lagedijk, omdat *de Dijk* vroeger geheel bij Smitshoek behoorde.

De foto's beslaan een tijdvak van ongeveer 1900 tot 1940, met een enkele uitschieter naar het heden.

De fototentoonstelling zal plaatsvinden in de Rehobothkerk aan de Bakkersdijk 1 te Smitshoek en is dagelijks geopend van 14.30 - 17.00 uur en van 19.00 - 21.30 uur.

P. Groenenboom

Werkgroep BODEMONDERZOEK

De laatste opgraving is begin oktober uitgevoerd aan de Middenbaan (vroeger Dorpsstraat geheten) te Barendrecht. Aldaar is het pand van Onnink Elektra gesloopt, tezamen met nog enige bebouwing, ten behoeve van nieuwe winkels.

We hebben naast de locatie waar Onnink gevestigd was nog restanten

van de korenmolen *De Hoop* uitgegraven en opgemeten. Hierover zullen we in een volgend Contactblad verder berichten.

Veldonderzoek naar sporen van het vroegere Barendrecht gaat gestaag voort. Dit intrigeert ons steeds meer.

Er is het afgelopen jaar menige lezing gehouden door de heer G. Stam, waar alle werkgroepen bij betrokken waren. Even zijn we bang geweest dat hij zijn informatieve werk om gezondheidsredenen neer moest leggen, maar gelukkig kunnen wij nu weer met veel interesse naar hem luisteren. Archaeologie, daar raak je niet op uitgeleerd.

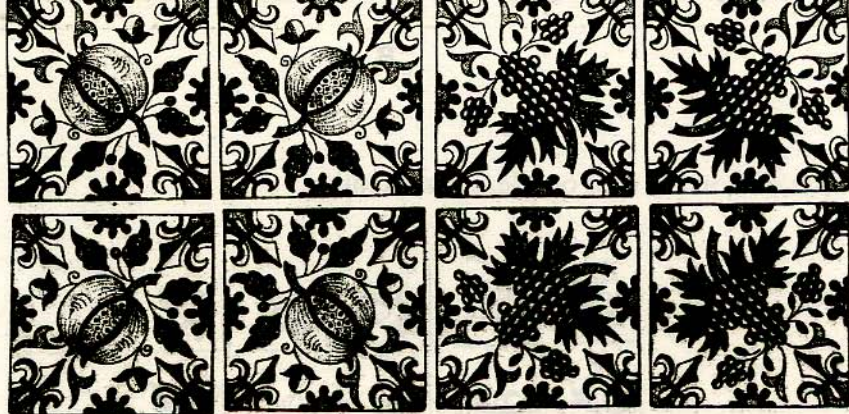
Gedichtje, 6.2 '92

Tijdloos

Scherven.
Boerderij.
Onderzoek.
Opgraving.
Tekening.
Bestek.
Hoogtepunt.
Dieptepunt.
Helemaal geen punt.

H.A.M.

Een interessant tegelveld van granaatappels en druiventrossen, zoals boven afgebeeld, wordt door mw H. Plomp in oude glorie hersteld en zal te zien zijn op de Algemene Ledenvergadering. De tegels komen uit de opgraving aan de Koedood. Datering ca 1625-1700.

Lijmwerk en sortering van scherven zijn in handen van mw T. v.d. Haterd en mw R. Derksen.

Documentatie verzorgen de dames C. Ratsma en P. v.d. Noll.

Fotodocumentatie is het terrein van mw S. Emons.

Veldwerk verrichten de heren T. Blinde en R. van Suilichem.

Adviseur is de heer G. Stam.

Aanvulling en correctie

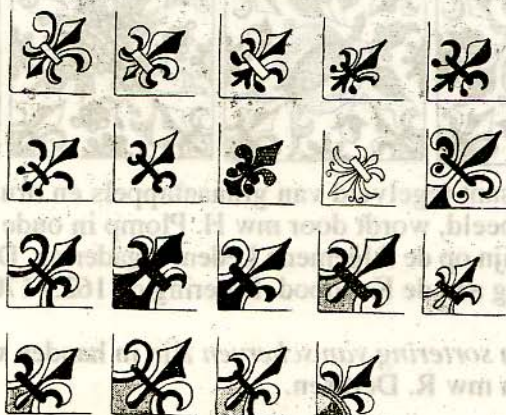
Op de mededelingen over de opgraving rond de boerderij van Baars in Contactblad no. 49 moeten de volgende aanvullingen en correcties gemaakt worden:

Schema werktekening: kalkstenen muur - nieuw; sleuf oudheidkundig onderzoek: sliblaag zwart bij onderlaag.

Er moet toen nog een brand geweest zijn. De eerste boerderij aldaar is waarschijnlijk een ontginningsboerderij geweest, waarbij het woongedeelte dichterbij de dijk gelegen heeft.

In de beerput stond water en om deze put lag de vindplaats. De put is door vernieuwing op het terrein vol met puin geschoven. Daarna kwam er aarde op. Voor de toekomst liggen er nu betonrijplaten op.

Om te onthouden voor ons deze aantekening.

*Hoekfiguren die geheel vrij staan van de overige delen van de tegelversiering; z.g. Bourgondische lilies, eerste helft 17de eeuw

Mw H.A. Plomp-Monshouwer

Werkgroep TENTOONSTELLINGEN

Ondanks de nodige aandacht die in de pers werd besteed aan de tentoonstelling *Random Kerstmis*, van 18 december 1991 t/m 8 januari 1992, trok deze slechts 104 bezoekers. Jammer, want na onze eerste oproep in De Schakel van 28 november ontvingen we veel reacties van inwoners, die wel iets wilden uitlenen. Hiermede, en met de medewerking van verscheidene winkeliers, was het toch nog mogelijk de zaal gevuld te krijgen.

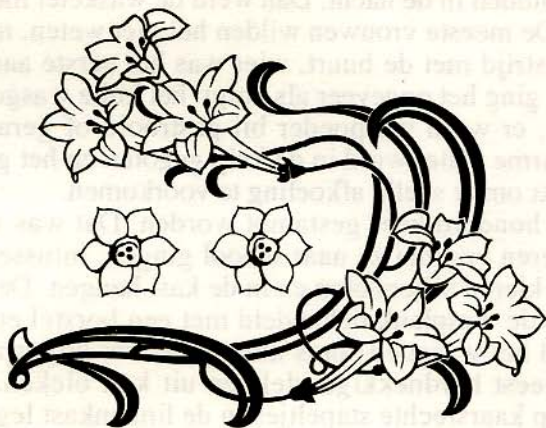
Degenen die de tentoonstelling bezochten zullen zich ongetwijfeld de prachtig samengestelde kerstgroep uit de Provence herinneren. Aan giften kwam f 59,50 binnen.

Even maken we pas op de plaats als het gaat om een tentoonstelling in d' *Ouwe School*. Maar achter de schermen wordt druk gewerkt aan de expositie, die in mei/juni naar Louny, de zuster gemeente van Barendrecht in Tsjechoslowakije, gaat. Hoofdzakelijk zullen dan foto's, schilderijen en landkaarten van vroeger tot nu voor een maand in het pas gerestaureerde en in december 1991 weer geopende museum te zien zijn. Op het ogenblik worden de onderschriften in het Duits vertaald, daarna opgestuurd naar Louny om aldaar in het Tsjechisch te worden overgezet.

In april a.s. komt een delegatie uit Louny Barendrecht weer bezoeken. De directeur van het museum zal daarbij ook aanwezig zijn. Hij zal dan o.a. het door ons uitgezochte materiaal bekijken.

In de plaatselijke pers zullen wij U op de hoogte houden van de verdere gang van zaken.

mw J.W.E. Kouw

'EEN KIND KAN DEN WASCH DOEN'

GEBEURTENISSEN RONDOM DE VELO-WASMACHINES

Dit artikel is een bewerking van een publikatie door de schrijver verzorgd in het christelijk gezinsblad *Schakel* van mei 1990, een tijdschrift dat volgens zijn opgave door slechts enkele Barendrechtse gelezen werd (red.).

Inleiding

Vroeger had de huisvrouw voor elke dag een vast programma en daarvan werd zelden afgeweken. 's Maandags werd de was gedaan, vrijdag gingen de stoelen op tafel en dan werden de kamers geboend en geveegd. De zaterdag was bestemd voor de buitenboel: muren en straten boenen, de boomstammen witten, enzovoort. Wat er op de andere dagen gebeurde weet ik niet meer. Wel kan ik mij herinneren dat er één 'makkelijke' dag bij was. Dan maakte de huisvrouw zich niet al te druk, hoewel moeders van grote gezinnen nooit een makkelijke dag hadden. Nu trouwens ook niet.

Wij bepalen ons in dit artikel bij de maandag, de wasdag dus. Dat was toen een hele operatie, die vroeg in de morgen begon. Als het water op een vierpitspetroleumstel verwarmd moest worden begon de ceremonie al midden in de nacht. Dan werd de wasketel met water op het vuur gezet. De meeste vrouwen wilden het niet weten, maar er was altijd een wedstrijd met de buurt, wier was het eerste aan de drooglijn hing. Verder ging het ongeveer als volgt: het vuile wasgoed werd in de kuip gedaan, er werd waspoeder bij gestrooid of geraspte *Sunlight* zeep. Het warme water werd in de kuip gegoten en het geheel met een spreij afgedekt om te snelle afkoeling te voorkomen.

Later moest honderd keer gestampt worden. Dat was vaak het werk van de kinderen voordat ze naar school gingen. Intussen kon moeder de zondagse kleren afborstelen en in de kast hangen. De was werd gedeeltelijk op de wasplank behandeld met een borstel en groene zeep. Daarna werd het wasgoed soms nog op de wei uitgespreid, zodat de zon er de meest hardnekkige vlekken uit kon bleken. Dan drogen, strijken en op kaarsrechte stapeltjes in de linnenkast leggen. Bij mooi weer kon dat allemaal op één dag.

Vooruitgang

Toen de eerste wasmachines uit Amerika geïmporteerd werden was dat een tamelijke vooruitgang. Het waren handwasmachines. Drie merken: *Eagle*, *Rotary* en de *Pan*. Maar alledrie waren ze even onpractisch. In 1901 importeerde de firma A. van der Laan de eerste wasmachine. Het was een eenvoudige kuip met een halfmechanische spoelinrichting. Omdat er geen octrooi op rustte was het niet verboden zo'n machine na te maken. Dat gebeurde dan ook.

Er was evenwel een zekere Bosch die niet tevreden was met de wasmachines zoals die toen gemaakt werden. Samen met zijn compagnon E. van Driesum dreef hij in Schiedam een onderneming voor de productie van fietsonderdelen. Zij begonnen na te denken over een verbeterde vorm voor de wasmachine. Daarbij hadden ze echter een technisch man nodig. Die vonden zij binnen hun bedrijf in de persoon van Haatje Kema.

Kema was typisch een man van de praktijk. Aanvankelijk werkzaam als volontair op een scheepswerf, later bedrijfsleider bij de Gazelle-rijwielfabriek in Dieren, kwam hij op 26-jarige leeftijd in dezelfde functie in dienst bij de fabriek in Schiedam. Hij werd op het kantoor geroepen en kreeg de vraag voorgelegd of hij kans zag een betere wasmachine te maken: Kema antwoordde bevestigend en stelde bovendien daarvoor niet meer dan drie weken uit te hoeven trekken; en dan zou zij ook al twee weken hebben proefgedraaid.

Drie weken later werd de nieuwe machine daadwerkelijk gedemonstreerd. Het was een houten kuip op poten met een deksel erop. Boven het deksel werd met fietsonderdelen een mechanisme gemaakt dat door een zwengel in beweging gebracht moest worden. In het bijzijn van de heren Bosch en Kema werd de zwengel door een jongen honderd keer heen en weer bewogen. Het resultaat was geweldig. Het bleek een grote verbetering. Later vertelde Kema dat hij de nieuwe wasmachine voor zich zag, zodra hem de vraag gesteld was er een te maken.

Een wasmachinefabriek

De eerste Nederlandse wasmachine was gemaakt! Er zouden vele volgen, want de vinding van Kema bleek van veel grotere betekenis dan aanvankelijk werd verwacht. Zij was natuurlijk wel een primitief geval. Maar is de eerste vinding dat meestal niet? Verbeteringen komen vanzelf wel. In ieder geval stak de wasmachine van Kema ver uit boven de bestaande. Door zijn vinding waren de Amerikaanse machines meteen ouderwets geworden.

Natuurlijk moest de nieuwe machine een naam hebben. In die dagen werd het rijwiel in ons land, in navolging van België en Frankrijk, *vélocipède* genoemd. Aangezien de nieuwe wasmachine voor een gedeelte uit rijwielonderdelen bestond werd een deel van die naam gebruikt, namelijk 'Velo'.

De commercieel goed onderlegde Bosch en Kema als denker op technisch gebied bleken een goede combinatie om te slagen. De zaken liepen dan ook uitstekend. Er werden grote hoeveelheden wasmachines gemaakt. Al het andere werk moest daar voor wijken. Aldus begon de eerste wasmachinefabriek in ons land in Schiedam te draaien. Wij schrijven 1901.

In verschillende grote steden werden Velo-winkels geopend waar de eigen produkten verkocht werden.

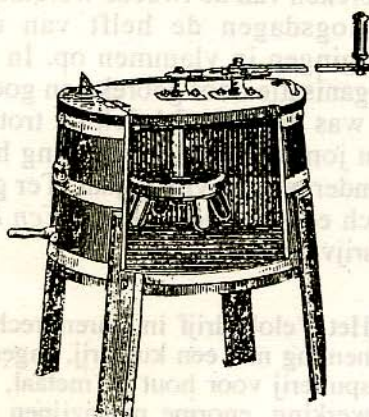

*Haatje Kema

Proefdraaien

Kema heeft ook de duikelmachine uitgevonden. Die voldeed goed, maar werd na korte tijd alweer uit de produktie genomen, omdat zij te gevaarlijk was voor de kinderen. Er kwamen elektrische wasmachines met een groot wiel. Als je de schakelaar overgezet had moest er een draai aan het wiel gegeven worden om de machine op gang te brengen. De dochter van Kema die in Barendrecht woont herinnert zich dat de nieuwe vindingen bij hen thuis moesten proefdraaien. Dan werd de was gedaan onder toezicht van vader.

Een kind kan
de wasch
doen

* De vinding van Kema

Het gebeurde eens dat een wasmachine telkens op dezelfde plaats stopte. Kema wist maar niet waar het in zat. Maar 's nachts in een droom zag hij de fout... Er stak ergens een schroefje te ver uit. De volgende morgen was het euvel in enkele seconden verholpen.

'Een kind kan de wasch doen'

De zaken gingen steeds beter. Er kwamen telkens meer verkoopwinkels bij. Waren er in 1904 nog vier, in 1935 was dat aantal reeds gestegen tot 108. Er kwamen vertegenwoordigers in dienst, die overal heen trokken om de machines aan de man te brengen.

'Een kind kan de wasch doen', zo vermeldden de reclamefolders van de Velo-wasmachine. Deze uitdrukking wordt nog altijd gebruikt als

iets op een eenvoudige manier gedaan kan worden.

De Velo-wasmachinefabriek manifesteerde zich aldus als een dynamisch bedrijf waaraan Bosch en Kema voorgoed hun namen hadden verbonden.

De trots van Barendrecht

Inmiddels was de Velo-fabriek in 1926 naar Barendrecht verhuisd, nadat zij eerder haar activiteiten had ontplooid in Rotterdam (1902-1906), Delfshaven (1906-1914) en Overschie (1914-1926). Nog altijd staan er de oude gebouwen met de hoge schoorsteen.

Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog in 1940 werd reeds in de eerste oorlogsdagen de helft van de gebouwen verwoest. De voorraden gingen in vlammen op. In de volgende jaren verliep de verkooporganisatie door gebrek aan goederen...

Jarenlang was de Velo-fabriek de trots van Barendrecht, waar veel mannen en jongens uit de omgeving hun werk vonden. In 1951 bestond de onderneming vijftig jaar. Ter gelegenheid daarvan schreef ir. H.M. Bosch een boekje, getiteld *Een kind kan de was doen*. Daarin kon hij schrijven:

Het Velobedrijf in Barendrecht is een grote, moderne onderneming met een kuiperij, zagerij, stoffeerderij, meubelmakerij, spuiterij voor hout en metaal, een draaijerij voor de metaalbewerking, enorme magazijnen en opslagplaatsen: een modern grootbedrijf, waarin men slechts weinig kan terugvinden van het begin. Toch vindt men er nog mensen uit dat kleine aller-eerste begin.

De namen van deze mensen staan achter in het boekje, met vermelding van hun aantal dienstjaren: H. Kema, 43 jaar; C.M. Bosch, 39 jaar; ir. H.M. Bosch, 20 jaar. Namen die de 'Velo' groot gemaakt hebben.

Ook de naam van Marinus van der Sloot staat er bij. Voor mij was hij de bekendste medewerker van de 'Velo'. Regelmatig kwam hij voorbij met de lange houten 'velowagen', met zeilen aan alle kanten. Hij bracht de produkten, en dat waren niet alleen wasmachines, naar het station in Barendrecht voor verzending naar alle windstreken. Het ging altijd stapvoets. En zoals de paarden rustig voortsjokten, zo nam ook Van der Sloot het leven nogal gemoedelijk op. Wij als kinderen genoten er van, want we konden met gemak achter op de wagen springen en een eind meerijden. Van der Sloot vond het best.

De huidige situatie

Ook thans bestaat de 'Velo' nog, nu onder de naam *Velo wasmachine-fabriek Holland B.V.* Er worden nog altijd wasmachines gemaakt, van metaal: combinaties in grote en kleinere uitvoering, snelwassers, centrifuges, miniwasmachines met en zonder verwarming: 'voor elck wat wils'. De reclamefolders die nu uitgegeven worden vermelden onder meer:

Velo is de oudste en enige wasmachinefabriek in Nederland. Al sinds 1901 legt het bedrijf zich uitsluitend toe op het maken van wasmachines. Een specialist dus met een schat van kennis en ervaring en een geheel eigen produktiemethode. Kwaliteit gaat bij Velo voor alles.

Dat is niet te veel gezegd. De vrouwen kunnen wat langer in bed blijven en de was kan ook op andere dagen. En als de was niet zo helder is kunnen ze de wasmachine de schuld geven.

* Het Velo-fabrieksterrein thans

Het oude kantoorgebouw van de 'Velo' wordt nu slechts door enkele mensen bezet. Een van hen heet... Bosch. Hij is bezig met het op orde brengen van het archief. Er staan en hangen nog verschillende voorwerpen die herinneren aan de oude Velo-wasmachinefabriek, genoeg voor een klein museum. Misschien komt dat er nog wel eens. Dan zouden ook de namen van de pioniers aan de vergetelheid worden ontrukkt.

B. Gouman

DE BIJDRAGEPLICHTIGEN IN HET ONDERHOUD VAN DE OUDE GRINDWEGEN IN BARENDRECHT

De oude grindwegen

In het midden van de 19de eeuw is men in de gemeente Oost- en West-Barendrecht (sedert de Kieswet van 1896 enkel Barendrecht genoemd) begonnen met de verharding der wegen. Provinciale Staten besloten op 5 oktober 1850 een subsidie van f 15.000,-- te verlenen aan de gemeenten Oost- en West-Barendrecht en Charlois voor het aanleggen van wegen met grindverharding. Het betrof de volgende wegen:

Voor de polder Binnenland: Sectie A;

de Voordijk, vanaf de grens met de gemeente Charlois (Smits-hoek) tot de Dorpsstraat, de Singel en de Voordijk vanaf het oostelijk einde van de Dorpsstraat tot de Ziedewijdsedijk.

Voor de polder Buitenland: Sectie B;

de Middeldijk vanaf de Barendrechtse of Oostweg westwaarts tot en met de afrit voor de kadastrale percelen, sectie B nos. 29, 31 en 32 (nu Middeldijk 84-86).

Voor de Zuidpolder: Sectie C;

de Achterzeedijk vanaf de Barendrechtseweg tot aan de Sluis bij het Marktveer.

Voor de polder Ziedewij: Sectie D;
de Ziedewijdsedijk.

Opmerking: De Dorpsstraat en de Voordijk tussen de Barendrechtseweg en de Ziedewijdsedijk vallen onder Sectie D.
Barendrecht ten westen van de Barendrechtseweg: Secties A, B en C.
Barendrecht ten oosten van de Barendrechtseweg: Sectie D.

Een notariële akte uit 1851

In akte no. 53 van 26 en 27 mei 1851 uit het notarieel archief van Jan Jacob de Raadt, notaris te Barendrecht, worden alle personen genoemd die verplicht zijn jaarlijks een bijdrage te betalen voor het onderhoud in natura van de grindwegen. De kadastrale secties en nummers van de percelen die worden belast zijn bij elke persoon aangegeven.

Opmerking:

1. Voor genealogisch onderzoek zijn dergelijke akten interessant, omdat met behulp van één kadastrale kaart de plaats van het onroerend goed der eigenaars kan worden bepaald.
2. De personen woonden in Barendrecht, tenzij anders vermeld.
3. De akte is niet getekend door:

Marijgje van Buiten, Jannigje Kranendonk, Adriaantje Molenaar, Cornelia Nouwen, Cornelis van der Giessen, Trijntje van der Poel weduwe van Cornelis Vrijhof en Pieter Verhoeven.

Zij verklaarden geen schrijven of tekenen te hebben geleerd. Het plaatsen van een handtekening werd in die tijd wel geleerd zonder de schrijfkunst machtig te zijn. Aan een aantal handtekeningen is dat duidelijk te zien.

Lijst van bijdrageplichtigen met de belaste percelen

1. <i>Jacob Barendregt</i> , bouwman te Charlois
sectie A, nr 119	f 4,24
2. <i>Gijsbert Blok</i> , koopman te Charlois
sectie A, nrs 117, 118, 825-827	f 4,44
3. <i>Jannigje Zuidam</i> weduwe Maarten van Gent, bouwvrouw te Charlois
sectie A, nrs 108-114	f 7,00
4. <i>Johan Hendrik Wagener</i> , herbergier
sectie A, nrs 105-107	f 8,88
5. <i>Adrianus van der Jagt</i> , melkboer
sectie A, nrs 96-100	f 3,56

6. *Marijgje van Buiten* weduwe Willem Groenenboom, bouwvrouw
sectie A, nrs 93, 94, 143 en 198 f 5,20
7. *Kleis Vermaas*, arbeider
sectie A, nrs 88-92 f 4,40
8. *Mr Hendrik Marinus Barendregt*, burgemeester van Barendrecht
en Heerjansdam
sectie A, nr 161 f 2,20
9. *Simon den Ouden*, bouwman
sectie A, nrs 173-175 en 177-179 f 4,64
10. *Arie Essenbrugge van der Heggen*, chirurgijn te Charlois
sectie A, nrs 201, 203, 309 en 310 f 6,92
11. *Pieter Notenboom*, bouwman
sectie A, nrs 214-216 en 218 f 4,80
12. *Adrianus Monster*, arbeider
sectie A, nrs 78-82 f 4,00
13. *Jannigje Kranendonk* weduwe Pleun van der Graaf, zonder beroep
sectie A, nrs 72-75 f 3,64
14. *Arij Dam*, vlasboer en Jan Dam, korenmolenaar, beiden te Heerjans
dam
sectie A, nrs 62-65 f 2,24
15. *Arij Kok*, particulier te Capelle aan den IJssel
sectie A, nrs 53, 54, 764-766 f 4,56
16. *Arij Blijdorp*, arbeider
sectie A, nrs 49-51 f 2,68
17. *Arij Visser Willemsz.*, zonder beroep
sectie A, nrs 45-47 f 3,00
18. *Willem van der Leer*, arbeider
sectie A, nrs 43 en 44 f 0,56
19. *Simon en Leendert den Ouden*, bouwman
sectie A, nrs 35-41 f 1,80
20. *Cornelis Koedoot*, arbeider
sectie A, nrs 32-34 f 0,96
21. *Arij van der Jagt Pieterszoon*, bouwman
sectie A, nrs 30, 31, 399-402 en 760-763 f 3,88
22. *Arij van der Jagt Corneliszoon*, arbeider
sectie A, nrs 770 en 771 f 1,44
23. *Niesje Streefkerk* weduwe Leendert Groenenboom, bouwvrouw

- sectie A, nrs 418, 420-424, 426, 427 en 502 f 9,16
24. *Jasper van der Linden Pieterszoon*, bouwman
sectie A, nrs 442 en 443 f 1,96
25. *Jan Leenheer*, bouwman
sectie A, nrs 525-529, 541, 542, 757 en 758 f 4,40
26. *Arie van der Sluis en Cornelis van der Burg*, beiden bouwknacht
sectie A, nrs 755 en 756 f 1,88
27. *Fennigje de Raadt* weduwe Jan Niemantsverdriet, bouwvrouw
sectie A, nrs 466-468, 472, 473, 734 en 735 f 4,88
28. *Adriaantje Molenaar* weduwe Otto Noordzij
sectie A, nr 755 f 1,24
29. *Cornelia Nouwen* weduwe Jan Leeuwenburg, zonder beroep
sectie A, nrs 485-487 en 490 f 1,88
30. *Jan Kleinjan*, bouwman te Poortugaal
sectie A, nr 492 f 0,28
31. *Cornelis van der Giessen*, arbeider
sectie A, nrs 748 en 749 f 1,48
32. *Cornelis van der Jagt Pieterszoon*, bouwman
sectie A, nr 503; sectie B, nrs 254-258 f 3,96
33. *Elizabeth Kuijper*, rietdekster
sectie A, nrs 745-747 f 3,16
34. *Lijntje Leeuwenburg* weduwe Pieter Groenendijk, zonder beroep
sectie A, nrs 742-744 f 1,60
35. *Mels Leenheer*, arbeider
sectie A, nrs 740 en 741 f 1,12
36. *Jan de Jong*, bouwman
sectie A, nr 513 f 0,16
37. *Arij van der Linden*, particulier en Cornelis van der Linden, zonder
beroep
sectie A, nrs 737 en 738 f 1,28
38. *Bastiaan Visser Willemszoon*, koopman
sectie A, nrs 726-728 f 1,04
39. *Hendrik Huijgen*, timmermansknacht
sectie A, nr 794 f 0,32
40. *Frans van der Linden* als in huwelijk hebbende Adriaantje Penning,
eider weduwe van Cornelis Weeda, schoenmaker

- sectie A, nr 793 f 0,44
41. *Leendert van Trigt* als in huwelijk hebbende Pietertje de Koning,
eerder weduwe van Arij van der Bie, timmerman
sectie A, nrs 702, 703, 834 en 835 f 2,20
42. *Johannes van Eersel* als in huwelijk hebbende Sija Salij, eerder we-
duwe van Leendert Vijfvinkel, schoenmaker
sectie A, nrs 698 en 699 f 1,36
43. *Leendert Swart*, veearts
sectie A, nrs 694 en 695 f 0,36
44. *Levi Izak Cohen*, koopman
sectie A, nrs 692 en 693 f 1,00
45. *Otto Kuijl*, broodbakker
sectie A, nrs 686-691 f 1,64
46. *Willem van der Linden*, kleermaker
sectie A, nrs 684 en 685 f 0,24
47. *Jan Huyser*, broodbakker
sectie A, nrs 682 en 683 f 0,60
48. *Arij van der Sijs*, smid
sectie A, nrs 680 en 681 f 0,48
49. *Abraham den Hartog*, vleeschhouwer
sectie A, nr 679 f 0,68
50. *Johannis Romeijn*, schipper
sectie A, nrs 784 en 785 f 1,40
51. *Jan Groenenboom*, bouwman
sectie B, nrs 29, 31 en 32 f 0,84
52. *Johannes Anthony den Bondt*, zeepzieder wonende te Dordrecht
sectie B, nr 249 f 1,48
53. *Pieter Leeuwenburg*, bouwman
sectie B, nrs 252-257, 273, 296, 300-305 en 318 f 9,48
54. *Trijntje van der Poel* weduwe Cornelis Vrijhof, arbeidster
sectie B, nr 350 f 0,22
55. *Lodewijk Kooijman*, winkelier
sectie B, nrs 351 en 352; sectie D, nrs 305-307 f 3,02
56. *Bastiaantje Niemantsverdriet* weduwe Dirk van der Linden, bouw-
vrouw
sectie B, nrs 353-355 f 0,62
57. *Heiltje Visser* weduwe Cornelis Huijser, zonder beroep

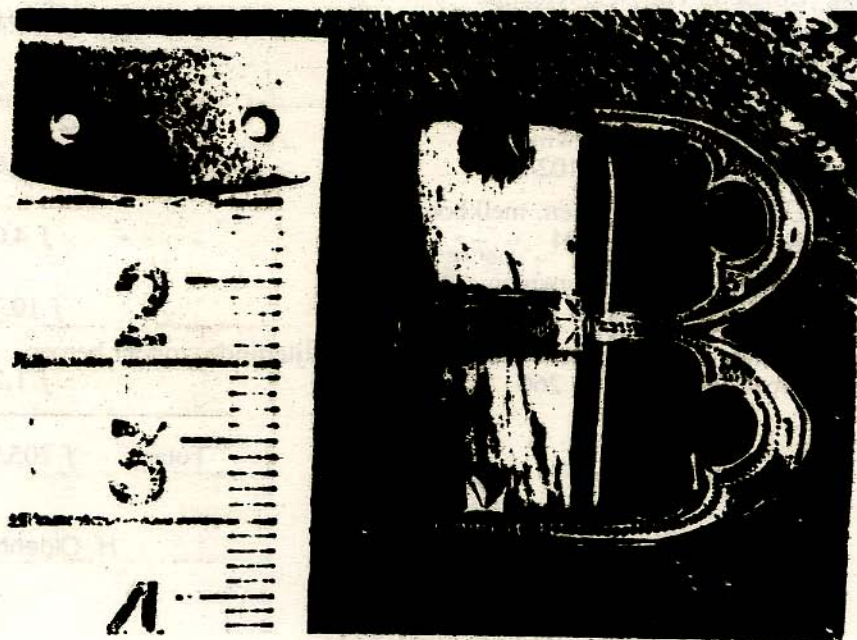
sectie D, nrs 324 en 325	f 0,80
58. <i>Krijn Dorsman</i> , vlasboer sectie D, nrs 321-323, 366-371, 385 en 386	f 10,52
59. <i>Arij Booij</i> , arbeider sectie D, nrs 319 en 320	f 2,00
60. <i>Gerrit den Boer</i> , steenbakker wonende te Capelle aan den IJssel sectie D, nrs 314 en 315	f 1,20
61. <i>Jacob Zwang</i> , winkelier te Dordrecht sectie D, nrs 312 en 313	f 2,40
62. <i>Dionisius van der Griendt</i> , bouwman sectie D, nrs 1035, 1037 en 1055	f 3,96
63. <i>Jan Booij</i> , arbeider sectie D, nrs 308-310	f 2,16
64. <i>Cornelis Huijser</i> , rentenier sectie D, nrs 135-137, 149 en 151-156	f 9,00
65. <i>Pieter Verhoeven</i> , arbeider sectie D, nrs 390 en 391	f 4,24
66. <i>Arij de Raadt</i> , bouwman sectie D, nrs 1022-1024	f 2,64
67. <i>Cent van der Linden</i> , melkboer sectie D, nrs 382-384	f 4,08
68. <i>Willem Labrijn</i> , bouwman sectie D, nrs 377 en 379	f 10,76
69. <i>Trijntje van der Poel</i> weduwe Willem Uijterlinde, zonder beroep sectie G, nrs 259 en 260	f 1,28

Totaal f 205,94

H. Oldenhof

CHIRURGISCHE INGREPEN BIJ PATIËNTEN THUIS DOOR DE GENEESKUNDIGEN VAN HONDERD JAAR GELEDEN

Op 17 maart 1987 hield ik een praatje voor de Historische Vereniging te Barendrecht dat was getiteld *Met een huisarts de praktijk in anno 1900*. Ik vertelde toen dat dokter Ruys uit Heerjansdam, geassisteerd door dokter Flohil, Pieter Labrijn thuis opereerde aan zijn prostaat. Zijn kleinzoon, Willem Kranendonk, vertelde mij verhalen over zijn grootvader. Pieter Labrijn leefde nog elf jaar na de operatie. Ook memoreerde ik dat deze geneeskundigen ribresecties uitvoerden. Er werd onder plaatselijke verdoving een stuk rib verwijderd. Dit was vaak een levensreddende ingreep bij een etterige ontsteking na een longaandoening.

Naar aanleiding van dit verhaal toonde de heer Van Bergeijk mij een stuk rib, ingelijst in zilver, dat als een soort broche bewaard werd. (Zie bovenstaande illustratie.) Dit was een stuk rib van een familielid: op de boerderij *Bij de weg* aan de Lagendijk in Ridderkerk werd

Hillegje van den Hoek als jong meisje op de keukentafel geopereerd.

In het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* werden in de jaren rond 1900 artikelen gepubliceerd waarin ribresecties beschreven werden, verricht door huisartsen. In de jaargang 1903, nr 39 staat een uitstekende beschrijving van zes gevallen van ribresectie, gedaan door de huisarts Van Enst in Bunschoten in een half jaar tijds. Er heerste daar een epidemie van longontstekingen die vaak met een etterige ontsteking van het borstvlies gepaard gingen.

J.A. Crezée

REGISTER VAN INSCHRIJVINGEN IN HET OUD-RECHTERLIJK ARCHIEF VAN WEST-BARENDRECHT EN CARNISSE

Deel I

In het Contactblad no. 48 van september vorig jaar is door de heer Oldenhof vanwege de Werkgroep Filmarchief J. Schop het eerste deel van een lijst van met name transporten gepubliceerd, samengesteld aan de hand van in voormeld archief aanwezige acten in het zgn. oud-rechterlijk archief van West-Barendrecht en Carnisse. De kwaliteit van de afdruk was zodanig (in de eerste plaats in een te klein lettertype, daarenboven soms slecht leesbaar) dat de redactie heeft besloten de lijst van het begin af opnieuw in afleveringen op te nemen, thans evenwel in een grotere letter. Tevens zijn de gegevens iets anders gerangschikt.

Datum	Partij ter eenre zijde	Partij ter andere zijde
14.12.1611	Leendert Arien Leendertsz	Jasper Moerman
	verkoop 7 merge land in het Oudeland van West-Barendrecht	
14. 1.1612	Jan Huijbersz	Arent Maertensz

Datum	Partij ter eenre zijde	Partij ter andere zijde
	schuldbekentenis van fl. 170 en 12 stuivers	
14. 1.1612	<i>Leendert Ariensz</i> schuldbekentenis van fl. 49,--	<i>Arent Maertensz</i>
22. 3.1612	<i>Cleijs Ariensz</i> vertichting	<i>Maercken Geerits</i>
7. 4.1612	<i>Filips Isbrantsz</i> korenmolenaar, schuldbekentenis fl. 50,--	<i>Aeriaentghen Francken</i>
26. 4.1612	<i>Jan Heijndrik (Pernis)</i> verkoop van 11 hont land gelegen in Carnisse	<i>Lauris Aertsz</i>
12. 5.1612	<i>Andries Jacobsz</i> verkoop van 2 merge 450 roe land, Nieuweland West-Barendrecht	<i>Jan Heijndrick Weeda</i>
21. 5.1612	<i>Pouwels Pietersz</i> verkoop van 3 merge land in West-Barendrecht	<i>Rombout Hoogerbeets</i>
21. 5.1612	<i>Pouwels Pietersz</i> verkaveling	
24. 5.1612	<i>Dirckendr Baeltghen</i> rentebrief: 18 gld 15 stuivers losrente	<i>Grietghen Huijbr Catten- dijck</i>
28. 6.1612	<i>Claes Roelen</i> verkoop van huis en betelingen in het Oudeland van West-Barendrecht	<i>Antonisse Geeloff</i>
1.10.1612	<i>Lauris Beijerlinck</i> kanunnik verkoop 4 m. 300 r. G. Franck, Inge Ploonen	<i>Jacob Ariens</i>
26. 4.1613	<i>Belia van Slingelant</i> verkoop 2 merge 84 roe 4 voeten land	<i>Jan Boudewijnsz Slinge- lant</i>
27. 5.1613	<i>Cleijs Aeriensz</i> weert vertichting aan broers als voogden van haar kinderen	<i>Tannecken Aeriensdr</i>
2. 6.1613	<i>Pieter Cornelis Wilde</i> verkoop land en huis (land genaamd <i>Den Hil</i>)	<i>Lauris Aertsz</i>
5. 6.1613	<i>Coen Pietersz</i> verkoop van 3 merge land in West-Barendrecht	<i>Rombout Hoogerbeths</i>
5. 6.1613	<i>Cornelis Jans int Velt</i> verkoop van land in West-Barendrecht	<i>Rombout Hoogerbeths</i>
12. 7.1613	<i>Jan Mathijse Onderwater</i>	<i>Jan Jansz van der Veer</i>

Datum	Partij ter eenre zijde	Partij ter andere zijde
	hypotheek op het huis van Van der Veer	
12. 7.1613	<i>Dirkje de Pottere</i> weduwe	<i>Jan Jansz van der Veer</i>
	hypotheek op het huis van Van der Veer	
24. 7.1613	<i>Fop Dirx</i>	<i>Pieter Cornelisz Wilde</i>
	verkoop van huis en betelingen	
8. 8.1613	<i>Aerent Maertensz</i>	<i>Pieter Cornelisz Wilden</i>
	hypotheek op zijn huis op West-Barendrecht	
22.11.1613	<i>Maercken Cornelis</i> za	<i>Coornelis Dirck Boertghen</i>
	vertichting	
23.11.1613	<i>Aerien Antonisz</i> erfgenamen	<i>Fop Dircx</i>
	verkoop van een huis aan timmerman Fop	
23. 1.1614	<i>Lijntghen Aeriensdr</i>	<i>Jacob Maertensz</i> za
	vertichting	
29. 1.1614	<i>Bastiaen Aerien Tonisz</i>	<i>Ingen Pleunen</i>
	verkoop van land in West-Barendrecht	
27. 2.1614	<i>Besseltghen Wijten</i>	<i>Rookus Pietersz Smit</i> za
	vertichting aan haar kinderen	
19. 4.1614	<i>Pieter Patersz</i>	<i>Leendert Cornelis Bruijn</i>
	verkoop van 390 roe land in West-Barendrecht	
19. 4.1614	<i>Mels Willemsz</i>	<i>Leendert Cornelis Bruijn</i>
	verkoop van 1 merge land in West-Barendrecht	
26. 4.1614	<i>Baeltghen Dirckdr</i>	<i>Pluen Leendert</i>
	verkoop van huis gelegen in het Oudeland van West-Barendrecht	
28. 7.1614	<i>Jasper Moerman</i>	<i>Philip Isbrants</i>
	hypotheek op de molen	
15. 8.1614	Heer van Batenborch	<i>Arent Maertensz</i>
	geldlening: fl. 60,-- losrente per jaar	
3. 1.1615	<i>Marietghen Corn. Aeriensz</i>	<i>Jan Heijndrich Weeda</i>
	verkoop huis met betelingen	
5. 3.1615	Armen van Barendrecht	<i>Aerien Heijndrichs</i>
	verkoop losrente: fl. 12,-- per jaar	

STOEP; KERKSTOEP.....

"Mijn overgrootvader stond niet op de stoep van zijn huis of van het raadhuis, maar op de kerkstoep." Aldus reageerde ons bestuurslid Van Bergeijk op het stukje *Barendrecht's Verhalen* in Contactblad no. 49 (december 1991). Daarin had ik, met zijn instemming, iets verteld over zijn voorvader Pieter Labrijn te Heerjansdam. Na enige ogenblikken begreep ik dat het niet ging over de kerkstoep, maar over de Kerkstoep - een dóórdenkertje! - namelijk de afrit van de dijk te Heerjansdam nabij de Hervormde kerk, naar de Molenweg toe.

Het verhaal van de krantenlezende dorpsnotabel wordt er alleen nog maar merkwaardiger door voor ons, eind-twintigsteëeuwers: het ongestoord staan voorlezen midden op de rijweg.

Stoep, zoals wij dat in deze betekenis in onze omgeving kennen, blijkt een beperkt verspreidingsgebied te omvatten. Jan de Vries' *Nederlands Etymologisch Woordenboek* vermeldt: "nieuw Nederlands dialect (Beierland, Sliedrecht) ..."

Die beperking komt ook uit in het verhaal, destijds uit de mond van de Rotterdamse voordrachtskunstenaar Koos van Elsäcker vernomen. Afkomstig van het Walcherse Westkapelle, dus geboren en getogen aan de voet van een zeedijk, en zeer belezen, kende hij desondanks "stoep" in bedoelde zin niet.

Op een donkere wintermorgen, na een voorafgaande voordrachtsavond ergens in de Hoeksche Waard, verwees de waard van zijn hotel hem naar de tramhalte *bij de stoep*. Hoe deze neerlandicus ook zocht, door hem geen stoep te vinden waar zijn tram een halte had. Op het laatste moment, afgaande op de stoomfluit, haalde hij die toch nog, zodat hij tijdig aan de Rosestraat, en daarmee voor zijn klas, arriveerde; zijn kennis van het Nederlands inmiddels met weer een woord verrijkt.

H. van Herwerden

Enquêteformulier CONTACTBLAD

Ondergetekende,

Naam :

Adres :

kiest voor de volgende verandering ten aanzien van het Contactblad:

- ☐ (drie)maandelijks mededelingenblad en bijvoorbeeld één maal per jaar een themaboekje;
- ☐ (drie)maandelijks mededelingenblad en jaarboek;
- ☐ andere suggestie:

.....

.....

.....

.....

.....

Handtekening,

CONTACTBLAD
Kwartaaluitgave van de
Historische Vereniging Barendrecht

REDACTIE

mw J.W.E. Kouw
mw H.A. Plomp-Monshouwer
J.F. van Rooijen
B. Schooljan

REDACTIE-ADRES

Korianderhof 3
2991 HD Barendrecht
tel. 01806 - 19658

CONTRIBUTIE f 18,- per jaar.

Betaling van de contributie kan geschieden door gebruik te maken van het U toegezonden acceptgiroformulier of door overschrijving op Postbankrekening no. **25 30 926** ten name van de Historische Vereniging Barendrecht.

Gehele of gedeeltelijke overneming van artikelen is alleen geoorloofd na toestemming van de redactie

WERKGROEPEN

Barendrecht van vroeger op ansicht en foto

Contactpersoon vacant

Bodemonderzoek

Contactpersoon mw H.A. Plomp-Monshouwer, Develsluis 6
2995 XB Heerjansdam, tel. 01857-1923

Filmarchief J. Schop

Contactpersoon H. Oldenhof, Rietgors 7
2991 ML Barendrecht, tel. 01806-19273

Genealogie

Contactpersoon A.M. Overwater, Jaagpad 65
2992 VJ Barendrecht, tel. 01806-12152
*Inzage genealogische verzameling elke eerste
zaterdag van de maand van 10.00 tot 13.00 uur*

Historisch Boerderij-onderzoek

Contactpersoon A.G.W. Wesdorp, De Zeeg 25
2991 EH Barendrecht, tel. 01806-13872

Selectie - Papieren

Contactpersoon P. van Bergeijk, Ziedewijdsedijk 59
2991 VP Barendrecht, tel. 01806-12252

- Voorwerpen

Contactpersoon W.M. Groenenboom, Voordijk 267
2992 AL Barendrecht, tel. 01806-12617

Tentoonstellingen

Contactpersoon mw J.W.E. Kouw, Singel 32
2992 BN Barendrecht, tel. 01806-16059